

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ

referitor la propunerea legislativă pentru modificarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu

Analizând propunerea legislativă pentru modificarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu, transmisă de Secretarul General al Camerei Deputaților cu adresa nr. Plx.103/08.04.2025 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr. D288/09.04.2025,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, și al art. 29 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

1. Propunerea legislativă are ca obiect modificarea și completarea următoarelor acte normative:

- Legea nr. 282/2023 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal;

- Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 361/2023 privind personalul Curții Constituționale.

Potrivit Expunerii de motive, „Restricțiile impuse asupra concepției reformei pensiilor de serviciu prin hotărârile CCR afectează

în principal planul de pensii de serviciu al magistraților”, iar „Prestațiile pentru noii intrați în profesie, ca și pentru toți beneficiarii altor planuri de pensii de serviciu, vor fi indexate în funcție de inflație”.

Totodată, se menționează că „pentru a respecta angajamentele din cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR), Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale (MMFTSS) (...), cu sprijinul Băncii Mondiale și în consultare cu serviciile tehnice ale Comisiei Europene”, a elaborat prezenta propunere legislativă „bazată pe următoarele coordonate:

- Reducerea ratei de înlocuire la pensionare de la 80% la 65%.
- Accelerarea creșterii vârstei de pensionare pentru magistrați - de la 4 luni pe an la 6 luni pe an - până la împlinirea vârstei de 65 de ani”.

2. Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă face parte din categoria legilor organice, iar în aplicarea art. 75 alin. (1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Camera Deputaților.

3. Cu referire la **Expunerea de motive**, în considerarea celor statuate prin Decizia Curții Constituționale nr. 139/2019¹, precizăm că argumentarea soluțiilor preconizate, în considerarea importanței materiei reglementate, dar și a implicațiilor și impactului pe care le vor avea noile dispoziții, ar fi trebuit dezvoltată în consecință.

Pentru o temeinică fundamentare, ar trebui avute în vedere dispozițiile art. 7 din Legea nr. 24/2000, care instituie în sarcina inițiatorului proiectului de act normativ obligația evaluării preliminare a impactului proiectului de lege, ce presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse². De asemenea, instrumentul de prezentare și motivare ar trebui însoțit, așa cum prevede imperativ art. 7 alin. (3)¹ din Legea nr. 24/2000, de o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

¹ „Fundamentarea temeinică a inițiativelor legislative reprezintă o exigență impusă de dispozițiile constituționale menționate, întrucât previne arbitrarul în activitatea de legiferare, asigurând că legile propuse și adoptate răspund unor nevoi sociale reale și dreptății sociale”.

² Potrivit art. 7 alin. (2) și (3) din Legea nr. 24/2000, „evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative este considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse și trebuie realizată înainte de adoptarea actelor normative”, iar „fundamentarea noii reglementări trebuie să aibă în vedere atât evaluarea impactului legislației specifice în vigoare la momentul elaborării proiectului de act normativ, cât și evaluarea impactului politicilor publice pe care proiectul de act normativ le implementează”.

4. Cu privire la intervențiile propuse asupra **Legii nr. 282/2023** pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal și asupra **Legii nr. 303/2022** privind statutul judecătorilor și procurorilor, cuprinse la **art. I și II**, recomandăm reanalizarea și reformularea soluțiilor propuse, astfel încât acestea să nu fie susceptibile să aducă atingere mai multor principii, drepturi sau prevederi constituționale, din Convenția Europeană a Drepturilor Omului sau dreptului Uniunii Europene.

Mai întâi, precizăm că, printre valorile pe care se întemeiază Uniunea Europeană, comune tuturor statelor membre, prevăzute la art. 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, sunt: **respectarea egalității, a statului de drept și a drepturilor omului**, astfel încât nicio reglementare națională nu poate fi adoptată cu nesocotirea acestor valori.

Cu titlu preliminar, în contextul analizei respectării dreptului fundamental la egalitate de tratament (a principiului nediscriminării) prin formulările soluțiilor propuse în proiect, constatăm că proiectul creează premisele instituirii unor tratamente diferențiate pentru anumite categorii de personal, beneficiari ai prevederilor referitoare la pensii de serviciu din Legea nr. 303/2022, Legea nr. 567/2004 și Legea nr. 361/2023, fără a justifica în mod adecvat reglementările propuse.

5. În ceea ce privește asigurarea concordanței cu prevederile art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală, sub aspectul principiului securității juridice și al speranței (așteptării legitime), a principiului constituțional al legalității, consacrat la art. 1 alin. (5), a principiului neretroactivității prevăzut la art. 15 alin. (2), a principiului nediscriminării, precum și garantarea independenței judecătorilor, prevăzută la art. 124 alin. (3) din Constituție, propunem reconsiderarea și reformularea soluțiilor preconizate la actualele art. I-IV, având în vedere rațiunile și coordonatele de mai jos, desprinse din jurisprudența recentă și foarte recentă a Curții Constituționale.

În virtutea principiului speranței legitime³, titularii unor drepturi prezente sau viitoare (la care au vocație) au un drept la continuitatea

³ Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că „Principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea

acțiunii statale, astfel încât statul să nu încalce încrederea legitimă a persoanelor în stabilitatea și continuitatea acțiunii sale, fiind încurajați să-și planifice acțiunile pe termen scurt, dar și pe termen lung, prin raportare la propriile persoană și familie și determinând o anumită conduită în gestionarea bunurilor sale prezente și viitoare.

Având în vedere accepțiunea recunoscută de Curtea Constituțională⁴ pentru principiul așteptării legitime, formă a principiului securității juridice, conturat jurisprudențial de aceeași curte ca decurgând din principiul general al legalității și al statului de drept, semnalăm că **textele propuse pentru art. I-IV sunt predictibile doar pentru persoanele care vor intra în sistemul de justiție, al Curții Constituționale sau al altor instituții asimilate sub aspectul regimului pensiilor de serviciu ale magistraților, începând cu data intrării în vigoare a legii care face obiectul prezentei propuneri.**

Pentru persoanele aflate deja în funcție în aceste sisteme, intervențiile asupra soluțiilor legislative *de lege lata*, expresii ale **recentelor intervenții legislative cuprinse în Legea nr. 282/2023** pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, vor fi de natură să aducă atingere principiului securității juridice, al neretroactivității și al nediscriminării, deoarece prin textele preconizate pentru art. I-IV se intervine atât asupra cuantumului pensiei, cât și asupra condițiilor de pensionare.

6. În actuala redactare, măsurile preconizate la art. I - IV sunt susceptibile să aducă atingere, prin modificarea intempestivă a condițiilor de pensionare și a cuantumului pensiei, nu doar principiului neretroactivității legii, principiului speranței legitime și principiului (teoriei) drepturilor câștigate, ci și prevederilor constituționale referitoare la independența justiției - art. 124 alin. (3) - în componenta independenței economice a judecătorului (salarii și pensii).

indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal”.

⁴ Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că „Principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal”.

Referitor la acest aspect sunt relevante cele statuate de Curtea Constituțională la par. 144 din Decizia nr. 900/2020⁵ și în Decizia 467/2023 la paragrafele 118-119, cu privire la încălcarea componentei instituționale a independenței justiției, cu referire directă la stabilirea cuantumului pensiei de serviciu.

Totodată, Curtea a statuat, în jurisprudența sa⁶, **„în ceea ce privește componenta instituțională a independenței justiției, că aceasta acoperă sistemul judiciar în întregime și implică existența unor garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat, securitatea financiară, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților. În concluzie, Curtea a constatat că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură în care apără celelalte garanții ale acestui principiu.** Statutul constituțional al magistraților impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Constituție (Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, precitată, paragraful 124, Decizia nr. 873 din 9 decembrie 2020,

⁵ „Independența justiției este o valoare fundamentală a statului de drept, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept. Garanția asigurării independenței judecătorilor în componenta sa economică implică nu doar remunerarea la un nivel înalt a muncii acestora, ci și oferirea ulterior încetării activității acestora a unui nivel al pensiei cât mai apropiat de cel al salariului avut înainte de pensionare, în acest sens fiind prevederile bine cunoscute ale unei serii de recomandări și avize ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniul justiției. Independența financiară a judecătorului - componentă îndubitabilă a independenței judecătorului, ca esență a conceptului de „tribunal independent“, consacrat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a fost afirmată și reafirmată în documentele internaționale ale căror prevederi nu pot fi ignorate, având în vedere angajamentele luate de statul român. Aceste documente internaționale au fost luate deja în considerare de Curtea Constituțională, în fundamentarea deciziilor sale referitoare la exigențele izvorâte din dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituția României. Se impun a fi menționate Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, și Decizia nr. 153 din 6 mai 2020, precitată, în cuprinsul cărora instanța constituțională a realizat o amplă analiză a modului în care documentele internaționale trebuie privite, inclusiv din perspectiva prevederilor art. 11 și art. 20 din Constituție. Curtea a statuat, la nivel de principiu constituțional, o obligație în sarcina Parlamentului României de a «legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție»“.

⁶ A se vedea paragraful 89 din Decizia nr. 724/2024, reiterând Decizia nr. 467/2023, paragrafele 113-115.

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 15 ianuarie 2021, și Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, precitată”.

De asemenea, în aceeași decizie Curtea „a fixat reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, **limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, ce cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale**”.

În Decizia Curții Constituționale nr. 153/2020, s-a statuat că „reglementarea drepturilor magistraților, între care și dreptul la pensie, privește statutul profesiilor respective, subsumat garanțiilor de independență a justiției, precum și, cât privește procurorii, rolului constituțional al Ministerului Public” (la par. 71) și că „preocuparea organismelor care le-au adoptat de a se promova independența și imparțialitatea judecătorilor [...], în acest context, o importanță deosebită” având-o „măsurile preconizate pentru asigurarea unui statut, a unei remunerații și a pensiei adecvate pentru magistrați, precum și a garantării prin lege a acestora” (la par. 101).

În Decizia nr. 873/2010 și Decizia nr. 900/2020, Curtea Constituțională a precizat că „**statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală**”.

Foarte recent, în Decizia nr. -724/2024, instanța de contencios constituțional la paragraful 88 referitor la **rațiunea instituirii pensiilor de serviciu ale magistraților** „a reținut că pensia de serviciu a fost instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună magistrații. Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai severe, mai restrictive, impunând magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. **Acestora le sunt interzise activități ce le-ar**

putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității”.

De asemenea, Curtea de Justiție a Comunității Europene, în Cauza 224/01/2003 (Köbler c. Austriei) a statuat că „indemnizația de vechime în specialitate (ca și pensia de serviciu) constituie o primă de loialitate cu titlu de recompensă, dar, mai ales, **cu efect compensator al privațiunilor, îngrădirilor și incompatibilităților suferite pe toată durata exercitării profesiei, iar nesocotirea acestei jurisprudențe în materie constituie o încălcare gravă a dreptului U.E.”.**

Din aceleași rațiuni, conform paragrafului 128 din Decizia nr. 467/2023, „Cele arătate mai sus sunt valabile în privința întregului sistem al justiției, respectiv judecători, procurori, magistrați-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor și personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor, având în vedere statutul și contribuția acestora în cadrul sistemului justiției”.

7. În plus, la art. I și II, recomandăm revederea soluțiilor legislative preconizate, în considerarea celor statuate în Decizia Curții Constituționale nr. 153 din 6 mai 2020⁷, întrucât independența magistraților, să le fie asigurată în ceea ce privește salariul, dar și pensia, iar potrivit proiectului, pensia de serviciu ar urma să fie acordată pentru o vechime de 25 de ani numai în anumite funcții, la împlinirea vârstei standard de pensionare de 65 de ani, chiar atinsă etapizat, și într-un quantum redus la 65% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor avute în ultimele 48 de luni de activitate înainte de data pensionării, este necesară o modificare corelativă a regimului interdicțiilor și

⁷ „nivelul adecvat al remunerării și al cuantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, din categoria drepturilor exclusiv politice (dreptul de a fi ales în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi ales în Parlamentul European) și a drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, o dispoziție similară fiind prevăzută în privința procurorilor de art. 132 alin. (2) din Constituție]. Acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. (...), stabilirea nivelului pensiei ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de magistrat, care privesc întreaga durată a carierei acestuia”.

incompatibilităților, a cărei aplicare este compensată și prin acordarea unei pensii într-un anumit cuantum.

8. Cu privire la **art. III și IV**, prin care se intervine asupra unor dispoziții din Legea nr. 567/2004 și din Legea nr. 361/2023, semnalăm că soluțiile preconizate, referitoare la cuantumul micșorat al pensiei, față de cel prevăzut în prezent, care se vor aplica începând cu intrarea în vigoare a legii sunt susceptibile să aducă atingere principiului nediscriminării, al securității juridice și al așteptării legitime, în Deciziile nr. 26/2012 și nr. 56/2014, Curtea Constituțională reținând că: „impunerea de reguli și obligații noi fără reglementarea **unui termen adecvat care să permită subiectului de drept să răspundă noilor cerințe legislative reprezintă o încălcare a exigențelor constituționale sub aspectul principiului securității juridice și a principiului încrederii legitime** care impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice și stabilitatea regulilor instituite prin acestea”.

9. În plus, propunem ca soluțiile să fie reconsiderate și fundamentate în mod corespunzător, astfel încât să nu poată fi lovite de viciul de constituționalitate referitor la încălcarea principiului legalității, prevăzut la art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, sub aspectul insecurității juridice pe care o poate genera adoptarea unor noi soluții legislative, după o perioadă foarte scurtă de când au început să producă efecte prevederile Legii nr. 282/2023, care a intervenit și asupra Legii nr. 303/2022 și Legii nr. 567/2004.

În acest sens, în instrumentul de prezentare și motivare, este recomandat să fie evidențiate în mod special modificările intervenite în scurta perioada trecută de la adoptarea și intrarea în vigoare a Legii nr. 282/2023 până în prezent, în privința aspectelor de fapt și de drept care stau la baza intervențiilor propuse, eventual a motivelor urgente și necunoscute până adoptarea legii sau de altă natură, care să impună reglementarea unor soluții normative diferite în materia pensiilor de serviciu ale magistraților și personalului auxiliar de specialitate din sistemul de justiție.

10. Este evidentă nevoia unui cadru normativ stabil și predictibil referitor la statutul judecătorilor și procurorilor, care să aducă și certitudinea necesară în privința evoluției situației resurselor umane în sistemul judiciar. Aceasta cu atât mai mult cu cât majoritatea covârșitoare a judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție,

precum și mulți dintre judecătorii și procurorii de la celelalte instanțe și parchete îndeplinesc deja condițiile de pensionare, iar orice nouă incertitudine în privința statutului lor ar genera plecări masive din sistem, cu consecința destabilizării grave a resurselor umane.

Plecarea din activitate a magistraților care îndeplinesc condițiile de pensionare, generată de reluarea dezbaterilor publice cu privire la această componentă a statutului lor, ar determina un real blocaj la nivelul instanțelor judecătorești.

Reglementarea privind statutul judecătorilor și procurorilor a fost amendată de dată recentă, în anul 2023 fiind adoptată Legea nr. 282/2023 prin care s-a stabilit soluția normativă potrivită sub aspectul pensiilor magistraților, cu asigurarea garanțiilor adecvate din perspectiva acestei componente financiare a independenței justiției, situație care a avut efectul stabilizator în privința resurselor umane din sistemul judiciar.

Pentru a răspunde exigențelor care decurg din principiul neretroactivității legii astfel cum a fost subliniat în jurisprudența instanței de contencios constituțional, proiectul trebuie completat cu dispoziții tranzitorii asemănătoare celor cuprinse în art. III alin. (2) și (3) din Legea nr. 282/2023, care să vizeze:

- persoanele cărora le-au fost emise decizii de pensionare în perioada cuprinsă între 01.01.2024 și data intrării în vigoare a noii legi;
- persoanele care vor avea decizii de pensionare emise după data intrării în vigoare a noii legi, în baza unor cereri înregistrate la casele de pensii înainte de data intrării în vigoare a acesteia, întemeiate pe dispozițiile art. IV din Legea nr. 282/2023, în reglementarea în vigoare în perioada cuprinsă între 01.01.2024 și data intrării în vigoare a noii legi;
- persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare prevăzute la art. IV din Legea nr. 282/2023, în reglementarea în vigoare în perioada cuprinsă între 01.01.2024 și data intrării în vigoare a noii legi.

Aceste dispoziții ar putea avea următorul cuprins:

„Art. (...) - (1) Persoanele prevăzute la art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, cărora le-au fost emise decizii de pensionare în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2024 și data intrării în vigoare a prezentei legi, se consideră că îndeplinesc condițiile prevăzute de lege pentru a beneficia de pensia de serviciu în cuantumul stabilit prin aceste decizii potrivit reglementărilor în temeiul cărora au fost emise.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și persoanelor care au decizii de pensionare emise după data intrării în vigoare a prezentei legi în baza unor cereri înregistrate la casele de pensii în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2024 și data intrării în vigoare a prezentei legi, precum și celor care îndeplinesc condițiile de pensionare în aceeași perioadă.”.

11. Pe lângă posibilele vicii de neconstituționalitate enunțate mai sus, în acord cu cele statuate în vasta jurisprudență a Curții Constituționale cu privire la legătura dintre respectarea normelor prevăzute în Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și principiul legalității sub aspectul calității legii, de asemenea, parte componentă a principiului securității juridice, expresie a preceptelor enunțate la art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală. Din punctul de vedere al tehnicii legislative, constatăm următoarele neconcordanțe și neclarități:

11.1. Mai întâi trebuie enunțată regula și apoi excepția sau derogarea, dacă ne aflăm în prezența unei derogări și nu a unei modificări, ce se va aplica începând cu o anumită dată.

În acest context, precizăm că, pentru a fi clar ce normă se aplică și de la ce dată, pentru asigurarea previzibilității reglementării⁸, trebuie urmărită respectarea normelor de tehnică legislativă referitoare

⁸ „(...) prin Decizia nr. 404 din 10 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 6 mai 2008, Curtea Constituțională a reținut că, deși principiul stabilității/securității raporturilor juridice nu este în mod expres consacrat de Constituția României, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. În legătură cu acest principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că "unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice" (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza Androne împotriva României, Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României). Curtea europeană a mai statuat că, "odată ce Statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții" (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, Hotărârea din 6 decembrie 2007, pronunțată în Cauza Beian împotriva României). Curtea Constituțională, prin jurisprudența sa, precum și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000, pronunțată în Cauza Beyeler împotriva Italiei, Hotărârea din 23 noiembrie 2000, pronunțată în Cauza Ex-regele Greciei și alții împotriva Greciei, și Hotărârea din 8 iulie 2008, pronunțată în Cauza Fener Rum Patrikligi împotriva Turciei) au statuat că principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, conducând la caracterul de lex certa al normei (a se vedea în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 189 din 2 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 307 din 5 aprilie 2006, sau Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 15 februarie 2012). În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. Pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (a se vedea și Decizia nr. 900 din 15 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1274 din 22 decembrie 2020, paragraful 88)". (paragraful 82 din Decizia nr. 724/2024).

unicitatea reglementării în materie și la reglementările derogatorii, prevăzute la art. 14 și 15 din Legea nr. 24/2000, potrivit căroră, **„reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ”**, în alt act normativ cuprinzându-se numai „o reglementare din aceeași materie și de același nivel”, „dacă are caracter special față de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie”, iar o reglementare poate fi calificată ca derogatorie numai **„dacă soluțiile legislative referitoare la o situație anume determinată cuprind norme diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri”**.

Dacă am fi cu adevărat în prezența unei derogări, mai întâi ar fi trebui redată intervențiile propuse pentru art. 211 din Legea nr. 303/2024 și apoi „derogarea” cuprinsă la art. I pct. 2, cuprinzând în prezent intervenția asupra art. IV din Legea nr. 282/2023.

Însă, la o atentă analiză, constatăm că **derogarea propusă la art. I pct. 2 de la „de la prevederile art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022, cu modificările și completările aduse prin prezenta lege”**, vizează acordarea pensiei de serviciu pentru aceleași categorii de persoane cu cele prevăzute în regula de la care „derogă” - judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 221 alin. (1), care au realizat o vechime de cel puțin 25 de ani realizată numai în aceste funcții - **diferind momentul de la care se aplică norma, „începând cu data de 1 ianuarie 2026” și condiția referitoare la vârsta de pensionare.**

Din modul de redactare al normelor analizate la acest punct, observăm că **începând cu data intrării în vigoare a legii care face obiectul prezentului proiect se va aplica art. 211 din Legea nr. 303/2022**, cu intervențiile cuprinse în prezentul proiect, iar **începând cu data de 1 ianuarie 2026 se va aplica norma cuprinsă la art. I pct. 2**, normă care nu are caracter temporar și o durată limitată, ci o durată de valabilitate nelimitată, nedeterminată, dar care va începe de la data de 1 ianuarie 2026. Prin urmare, textul propus pentru art. I pct. 2 va modifica parțial textul de la art. 211 alin. (1), urmând să se aplice pentru toate situațiile de acordare de pensii de serviciu judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți

de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 221 alin. (1).

Prin urmare, tehnic, nu ar trebui să se intervină asupra art. IV din Legea nr. 282/2022, ci să se intervină numai asupra art. 211 din Legea nr. 303/2022, identificându-se de o manieră univocă **momentul sau momentele** de la care vor aplica **noile reguli (la fel de generale)** pentru acordarea pensiilor de serviciu, inclusiv dacă până la data de 1 ianuarie 2026 se va aplica textul propus pentru art. 211 alin. (1) sau textul de lege lata al art. IV din Legea nr. 282/2023.

Drept consecință, nu se va mai interveni asupra Legii nr. 282/2023, cu atât mai mult cu cât, **în primul rând**, deoarece intervenția asupra titlului de la art. I pct. 1 nu era corectă, unul dintre obiectele Legii nr. 282/2023 constând atât în prezent, cât și după o eventuală adoptare a prezentului proiect, intervențiile asupra Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, iar potrivit art. 41 alin. (1) și (5), din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, titlul actului normativ cuprinde obiectul reglementării exprimat sintetic, iar în cazul actelor normative prin care se modifică ori se completează un alt act normativ, titlul actului va exprima operațiunea de modificare sau de completare a actului normativ avut în vedere.

În al doilea rând, intervenția asupra art. IV din Legea nr. 282/2023 nu este indicată, generând dubii în interpretare și aplicare, deoarece în teza finală trimite la art. II din aceeași propunere, articol care cuprinde intervenții asupra Legii nr. 303/2022, iar potrivit art. 62 din Legea nr. 24/2000, dispozițiile de modificare și de completare se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta, Intervențiile ulterioare de modificare sau de completare a acestora trebuind raportate tot la actul de bază.

Prin urmare, condițiile în care se pot pensiona judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalul de specialitate juridică, ar trebui reglementate exclusiv în Legea nr. 303/2022, iar aplicarea unor norme diferite începând cu momente diferite se va reglementa în cuprinsul unor alineate sau articole distincte.

11.2. Un aspect esențial care nu poate fi înțeles în mod facil pentru a putea fi aplicat și care necesită reanalizare și reformulare, este acela al vârstei minime pe care ar trebui să o aibă persoanele vizate la art. 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022 pentru a putea beneficia de pensie de serviciu.

Astfel, la actualul art. I pct. 2 se prevede, începând cu data de 1 ianuarie 2026 **„condiția de vârstă de cel puțin 48 de ani. Această vârstă de pensionare crește conform Anexei nr. 3 din Legea nr. 303/2022, cu modificările și completările aduse prin prezenta lege. La calculul acestei vechimi se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. II.”**, la art. II pct. 2 în textul preconizat pentru art. 211 alin. (1) se prevede că (începând cu data intrării în vigoare a legii care face obiectul prezentului proiect) destinatarii vizati „se pot pensiona la împlinirea **vârstei standard de pensionare de 65 de ani**” (fix la 65 de ani, fără excepții), însă confuzia se adâncește deoarece la art. II pct. 1 în textul preconizat pentru art. 211 alin. (1¹) din Legea nr. 303/2022 se stabilește că **„atingerea vârstei de 65 ani se realizează prin creșterea vârstei standard de pensionare conform eşalonării** prevăzute în anexa nr. 3.”, fără ca Legea nr. 303/2022 în forma *de lege lata* sau *de lege ferenda* să facă vorbire de eşalonare, în alt loc decât la art. 211 alin. (1¹).

11.3. În plus, semnalăm că soluțiile legislative propuse la **art. I și II** sunt neclare și lipsite de predictibilitate prin folosirea sintagmelor „vârstei standard de pensionare”, „vârstei standard de pensionare de 65 de ani” și „vârstei standard de pensionare prevăzute de sistemul public de pensii”, întrucât nu se înțelege care este accepțiunea noțiunii de „*vârstă standard de pensionare*”.

De asemenea, nu se înțelege cum se vor aplica normele preconizate, dat fiind faptul că nu există o exprimare unitară cu privire la noțiunea de „vârstă standard de pensionare”.

Precizăm că, potrivit art. 3 lit. Ț) Legea nr. 360/2023, *vârsta standard de pensionare* reprezintă „vârsta stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei, în raport cu anul și luna nașterii, prevăzută în anexa nr. 5, de la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, precum și vârsta din care operează reducerile prevăzute de lege”.

Totodată, semnalăm că, potrivit art. 47 alin. (1) din același act normativ, „Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Atingerea acestei vârste se realizează prin

creșterea vârstelor standard de pensionare, conform eşalonării prevăzute în anexa nr. 5”.

În consecință, în cazul în care au fost avute în vedere sensul noțiunii stabilit la art. 3 lit. Ț) din Legea nr. 360/2023, precum și prevederile art. 47 alin. (1) din același act normativ, pentru asigurarea predictibilității normelor și pentru evitarea dubiilor în interpretarea și aplicarea actului normativ, este necesar ca în tot cuprinsul propunerii legislative să fie folosită sintagma **„vârsta standard de pensionare din sistemul public de pensii”** sau, mai corect, pentru o trimitere în acord cu prevederile art. 50 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, sintagma **„vârsta standard de pensionare prevăzută de Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, cu modificările ulterioare”**. În cazul în care se va opta pentru cea de a doua sintagmă, precizăm că exprimarea propusă va fi folosită astfel doar la prima mențiune, trimiterile ulterioare realizându-se fără menționarea titlului Legii nr. 360/2023.

12. La titlu, pentru respectarea exigențelor de tehnică legislativă prevăzute de art. 41 alin. (5) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este necesară precizarea în mod expres a actelor normative asupra cărora se intervine, prin modificare și sau prin completare.

13. După titlu, este necesară introducerea **formulei introductive** prevăzută de art. 42 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu următoarea redactare:

„Parlamentul României adoptă prezenta lege.”.

14. La actualul art. II, semnalăm următoarele:

14.1. La partea introductivă, pentru o completă informare, după titlul Legii nr. 303/2022 se va insera sintagma **„cu modificările și completările ulterioare”**.

14.2. Pentru asigurarea unei succesiuni logice a intervențiilor legislative preconizate, ar fi necesară inversarea ordinii **pct. 1 și 2**.

14.3. La actualul pct. 1, care în urma însușirii observației precedente va deveni pct. 2, pentru respectarea uzanțelor normative, precum și pentru rigoarea redactării, **partea dispozitivă** va debuta astfel: **„La articolul 211, după alineatul „(1) se introduce un nou alineat, ...”**.

14.4. La actualul pct. 2, care în urma însușirii observației precedente va deveni pct. 1, pentru respectarea uzanțelor normative,

partea dispozitivă se va reformula astfel: „**La articolul 211, alineatele (1) și (4) se modifică și vor avea următorul cuprins:**”.

14.5. La pct. 3 partea dispozitivă, pentru rigoarea redactării, substantivele „Anexa” și „Anexă” se vor reda cu inițială mică.

De asemenea, pentru respectarea exigențelor de tehnică legislativă, este necesară redarea titlului **anexei nr. 3** care se propune a fi introdusă.

15. La art. III, având în vedere că se intervine asupra unui singur element structural din Legea nr. 567/2004, respectiv art. 68⁵, precum și pentru evidențierea corectă a naturii intervenției legislative, care este doar de modificare, **actuala parte introductivă** va deveni **parte dispozitivă** și va avea următoarea redactare:

„Art. III. - **La articolul 68⁵ din Legea nr. 567/2004** privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe Lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1197 din 14 decembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, **alineatele (1) și (7) se modifică și vor avea următorul cuprins:**”.

În continuare, se vor reda, între ghilimele, textele propuse pentru alin. (1) și (7), iar **actualele părți dispozitive ale pct. 1 și 2** se vor elimina.

16. La art. IV, pentru respectarea uzanțelor normative, **partea dispozitivă** se va reformula, astfel:

„Art. IV. - **La articolul 29 din Legea nr. 361/2023** privind personalul Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1095 din 5 decembrie 2023, **alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:**”.

17. La art. V, precizăm că, pentru a asigura eficiența normei, este necesară prevederea în mod expres a unui termen în care să fie actualizate normele metodologice avute în vedere.

PRESEDINTE
Florin IORDACHE

București
Nr. 236/11.04.2025